

Pohjois-Karjalan MAAKUNTALIITTO

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi

Lausunto
Lamminluoto/MT

1 (3)
4/04/00/2014

24.3.2014

Lausuntopyyntönnne 17.1.2014, VM149:00/2013

Luonnos kuntarakennelain muuttamiseksi

Hallituksen syksyllä 2013 päättämän rakennepoliittisen ohjelman mukaan aluekehityksen kannalta keskeisten kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen eheyden, alueen elinvoimaisuuden kehittämisen ja palvelujen tehokkaanjärjestämisen turvaamiseksi valmistellaan kuntarakennelain täydennys. Tällä lisätään perustuslain asettamien reunaehtojen mukaisesti kuntien yhdistymistä koskevaa valtioneuvoston toimivaltaa kuntarakennelain 4 d §:n 3 mom:ssa tarkoitetulla yhtenäisellä työssäkäynti- tai yhdyskuntarakennealueella. Valtioneuvoston toimivallan lisääminen rajoitetaan selkeillä reunaehdoilla ja alueen asukkaiden enemmistön tahtotilaan sitomisella. Toimivallan käyttö rajoitettaisiin tilanteisiin, joissa kuntarakennelain tavoitteet eivät ole toteutettavissa vapaaehtoisesti.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta yleisesti sekä erityisesti lausumaan seuraavista kysymyksistä:

- kaupunkiseutuperusteista
- menettelystä
- valtioneuvoston päätösvallan rajoista
- vaikutusarvioinnista.

Yleisesti luonnoksesta kuntarakennelain muuttamiseksi

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto näkee tärkeänä palvelurakenteiden uudistamisen edessä olevien demografisen väestönmuutoksen haasteiden vuoksi. Useimmissa Pohjois-Karjalan kunnissa väestön ikärakenne ja huoltosuhde ovat muuta maata korkeammat. Maakunnan kuntien kannalta onkin erityisen tärkeää se, miten jatkossa väestön ikääntyessä voidaan järjestää laadukkaat palvelut mahdollisimman kustannustehokkaasti. Tässä suhteessa kuntien keinovalikoimaa ei tule rajata.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto ei halua ottaa kantaa kuntarakenteeseen tai kuntien lukumäärään. Maakunnassa on tapahtunut hiljattain kaikkiaan kuusi vapaaehtoista kuntaliitosta, jotka kaikki ovat sujuneet ilman suurempia ongelmia. Vuoden 2004 alusta kuntien määrä on vähentynyt lähes kolmanneksella. Näin ollen voidaan todeta, että kuntien määrä on moniin muihin maakuntiin verrattuna vähentynyt vapaaehtoista tietä hyvin. Pääpaino tulisi olla palvelurakennepohjaisessa tarkastelussa ja kuntien keskinäisen yhteistyön lisäämisessä kuntaliitostarkastelujen ohessa.

Pohjois-Karjalan MAAKUNTALIITTO

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi

Lausunto
Lamminluoto/MT

2 (3)
4/04/00/2014

24.3.2014

Maakunnassa on myös vuoden 2014 alussa valmistuneen kuntajakoselvityksen lopputulemana tehty esitys Joensuun, Outokummun, Kontiolahden, Liperin ja Polvijärven kuntien yhdistämisestä yhdeksi kunnaksi. Esitys kuitenkin kaatui valtuustojen käsittelyssä 27.1.2014. Ainoastaan Joensuun kaupunki olisi ollut valmis hyväksymään esitetyn kuntaliitoksen.

Lausuntopyynnössä mainittuihin erityiskysymyksiin Pohjois-Karjalan maakuntaliitto lausuu seuraavaa:

Kaupunkiseutuperusteista

Lakiesityksessä kaupunkiseutuperusteet kuvaavat maankäyttöön, asumiseen, liikenteen kehittämiseen sekä taloudelliseen eriytymiseen liittyviä ongelmia. Kaupunkiseutuperusteita olisivat yhdessä tarkasteltavat työpaikkaomavaraisuus-, työssäkäynti-, lähitaajama-, asuntomarkkina- ja alueen taloudelliset eriytymisperusteet sekä itsenäisesti tulkittava keskustaajamaperuste. Yhdessä tarkasteltavista kaupunkiseutuperusteista tulisi täytyä neljä viidestä, jotta valtiovarainministeriö voisi asettaa erityisen kuntajakoselvityksen. Pelkän keskustaajamaperusteiden täyttäminen riittäisi yksinään käynnistämään menettelyn.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto katsoo, että vaikka määritellyt kaupunkiseutuperusteet ovat sinällään selkeitä ja arvioivat kuntien välistä toiminnallista suhdetta monesta eri näkökulmasta, tulee kuntajakoselvityksen perustua kuntien omaan vapaaehtoiseen tahdonilmaukseen.

Valtioneuvoston päätösvalan rajoista

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto korostaa, että parhaimpiin ja nopeimpiin tuloksiin kuntarakenteiden kehittämisessä päästään kuntien vapaaehtoisin toimin. Kannustaminen sekä mahdollisimman laaja-alainen ja osallistuva valmistelu kunta- ja palvelurakennemuutoksessa johtaa parhaaseen lopputulokseen.

Lakiesityksessä ehdotetaan laajennettavaksi valtioneuvoston toimivaltaa päättää kuntien yhdistymisestä viime kädessä vastoin kunnan valtuuston tahtoa. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto katsoo, että kuntauudistuksessa tulee lähteä voimassaolevasta perustuslaista, jossa kuntien itsehallinnollinen asema on määritelty. Tätä asemaa tulee kunnioittaa jättäen yhdistymispäätökset kuntien valtuustoille.

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi

Lausunto
Lamminluoto/MT

3 (3)
4/04/00/2014

24.3.2014

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto katsoo, etteivät pakkoliitokset ole hyväksyttäviä lakiesityksissä mainituilla kaupunkiseutuperusteilla.

Vaikutusarvioinnista

Esityksessä kuvattu taloudellisten vaikutusten arviointi tuo esille kuntarakenteiden muutoksen kautta avautuvan mahdollisuuden tarkastella toiminnallista aluetta uutena kokonaisuutena, jolla kuntatalouden kestävyyyteen vaikuttavia tekijöitä ja toimenpiteitä voidaan arvioida. Tärkeimpiä vaikuttavia tekijöitä Pohjois-Karjalassa ovat ikärakenteen muutoksesta ja sosiaali- ja terveystalouden tuottamisesta kunnille aiheutuvat kustannuspaineet. Esitetty yhdistymisavustusten määrä suhteessa talouden ja toimintojen haasteisiin on vähäinen.

Ympäristövaikutusten arvioinnin osalta Pohjois-Karjalan maakuntaliitto toteaa, että vähähillisyden edistämistä on pidettävä hyvänä tavoitteena yleisellä tasolla. Lakiesityksessä perustellaan kuntarakennelain muutosta myös yhdyskuntarakenteen tiivistämisellä. On kuitenkin huomioitava, että Pohjois-Karjalassa yhdyskuntarakenteen eheytystarve koskee vain hyvin pientä aluetta, eikä sillä voida nähdä olevan vaikutusta kuntarakennelain perusteluihin.

Vaikutukset kunnalliseen demokratiaan ovat keskeisessä roolissa arvioitaessa lakiesityksen onnistuneisuutta. Luonnoksessa nämä vaikutukset on kuvattu varsin kattavasti ja ne tuleekin ottaa kokonaisuudessaan huomioon ennen lakiesityksen lopullista muotoilua. Kuntien edustuksellisen demokratian heikentäminen ei ole hyväksyttävää.

POHJOIS-KARJALAN MAAKUNTALIITTO
Maakuntahallitus

Pentti Hyttinen
maakuntajohtaja

Jari Aho
hallinto- ja talousjohtaja